

Dag van het Jonge kind

Charlotte Vissenberg

Lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg

Onderzoeksthema: veerkrachtig opgroeien

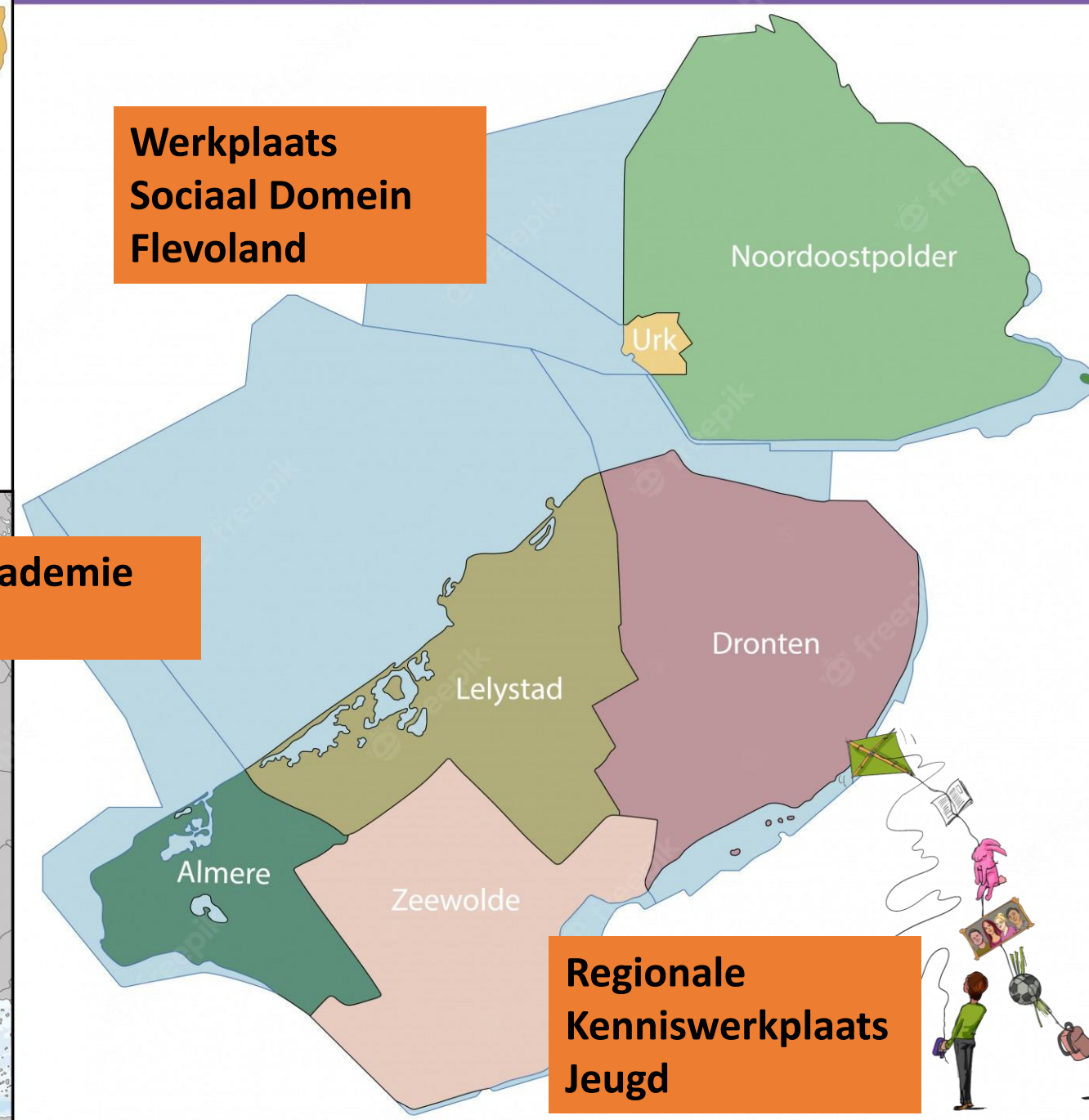
Municipalities in Flevoland (province in the Netherlands)

**Werkplaats
Sociaal Domein
Flevoland**

**Flevo Academie
Jeugd**

**Regionale
Kenniswerkplaats
Jeugd**

Flevi's Kenniswerkplaats Jeugd

- JGZ Almere, GGD Flevoland, Icare, Flever, Triade/Vitree
- Veerkrachtig opgroeien
- 2020-2028

Thema's

- Eerste 1000 dagen (Annemijn Visscher, Petra Josso Loureiro)
- Voor mijn kind wil ik... (Jeanet van de Korput, Lalash Tahir)
- Veerkrachtig samenwerken met gezinnen (Pamela Jakobs)
- Frisse Blikken (Pamela Jakobs, Anne Thijssen)

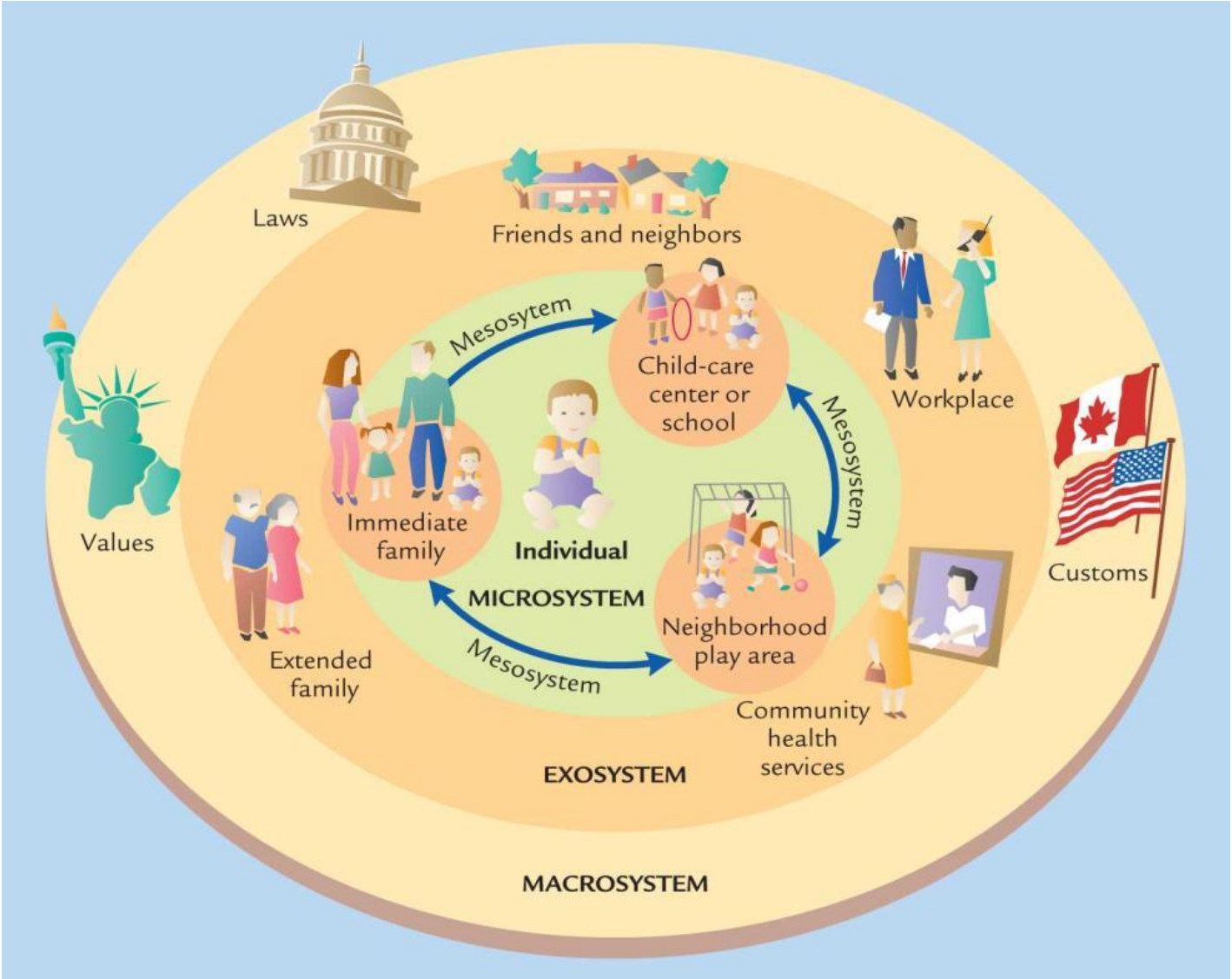
Landelijke thema's opgroeiende kinderen

Voor jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben, is passende en tijdige hulp en ondersteuning beschikbaar. Deze vindt zoveel mogelijk plaats binnen het eigen netwerk en de context waarin jeugdigen opgroeien met ouders, vrienden, familie, burens, sportcoaches, leerkrachten, kinderopvangmedewerkers, kinderen- en jongerenwerkers, jeugdgezondheidszorg, informele steunfiguren (hervormingsagenda jeugd 2023)

- Versterken pedagogische basis
- Verbinden medisch en sociaal domein
- Stevige lokale teams en toegang jeugdhulp
- Kwaliteit en blijvend leren
- Zo thuis mogelijk
- Personeelstekort

Familieveerkracht. Sociale basis centraal (Bronfenbrenner)

Ieder kind heeft eigen mix van relaties en leefomgevingen

- Microsysteem: dichtstbij (kind, gezin, school, kinderopvang)
- Meso systeem:
 - Iets verder weg (familie, wijk, stad/dorp, vriendenkring)
 - Hoe beïnvloeden verschillende microsystemen elkaar
- Exo en macro systeem:
 - Organisaties die verder van het kind af staan
 - Media, gezondheidszorg, werksituatie ouders
 - Culturele, politieke, economische invloeden

Bepalend voor kansen om mee te doen in de samenleving

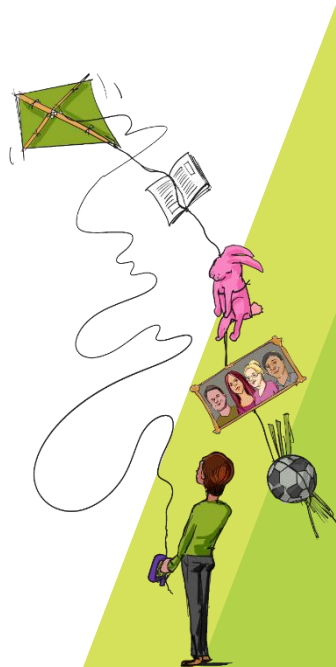
Vandaag

- Belangrijke thema's die spelen bij ouders (in Flevoland)
- Wat betekent dit voor de samenwerking tussen ouders en professionals?

Belangrijke thema's bij Flevolandse ouders

- Bestaansonzekerheid & chronische stress
- Prestatiedruk en maakbaarheid
- Onzekerheid bij ouders
- Opgroeien in een complexe wereld

Dennis

De leerkracht van groep 3 geeft aan dat er extra ondersteuning nodig is voor Dennis. Het lezen en schrijven kost hem veel moeite. De leerkracht geeft aan dat zij het ingewikkeld vindt om Dennis op een positieve manier bij de les te betrekken. Zij heeft een gesprek met de moeder van Dennis gehad. Daaruit bleek dat het wijkteam opvoedondersteuning heeft voorgesteld. Daarnaast is Dennis verwezen naar de JGZ omdat hij overgewicht heeft. Moeder heeft binnenkort een afspraak bij de POH GGZ omdat zij zich somber voelt.

Even uitwisselen met degene die naast je zit

- Wat zou jij nu willen weten over deze situatie?
- Hoort dit bij de rol van leerkracht?

Na doorvragen..

- Echtscheiding
- Te dure woning
- Twee banen
- Geen opvang
- Koken schiet erbij in
- Moeder weet wat zij nodig heeft

Bestaanszekerheid groot probleem in ieder project

*‘Een ieder heeft recht op een **levensstandaard** die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin.*

- *Voeding*
- *Kleding*
- *Huisvesting*
- *Geneeskundige zorg*
- *Noodzakelijke sociale diensten*
- *Recht op ondersteuning bij life events*
- *(Movisie)*

Bestaanszekerheid

Levensloop zekerheid

Financiële zekerheid

Psychologische zekerheid

Bestaansonzekerheid neemt toe

- Bijna de helft huishoudens met een laag inkomen iedere maand moeite om rond te komen
- Steeds meer midden inkomens in financiële problemen
- Een derde van kinderen in armoede heeft werkende ouders
- Almere 11,5%, Lelystad 13,2% (vs 5.2%)
- Arbeidsmarkt niet voor iedereen toegankelijk, Flevoland meer voortijdig schoolverlaters
- Crises, flexibilisering en automatisering treffen met name mensen die te maken hebben met structurele achterstelling

Uitdagingen gerelateerd aan het opgroeien in bestaansonzekerheid

- Veel uitdagingen voor ouders, generatie op generatie
- Gevoelens van machteloosheid, negatief zelfbeeld, depressieve gevoelens
- Minder ondersteuning voor en stimuleren van kinderen
- In verband gebracht met autoritaire opvoedstijl, onveilige hechting, minder goede hersenontwikkeling, problemen op school
- Slechtere concentratie, leerachterstanden, voortijdig schoolverlaten
- Stigma en schaamte

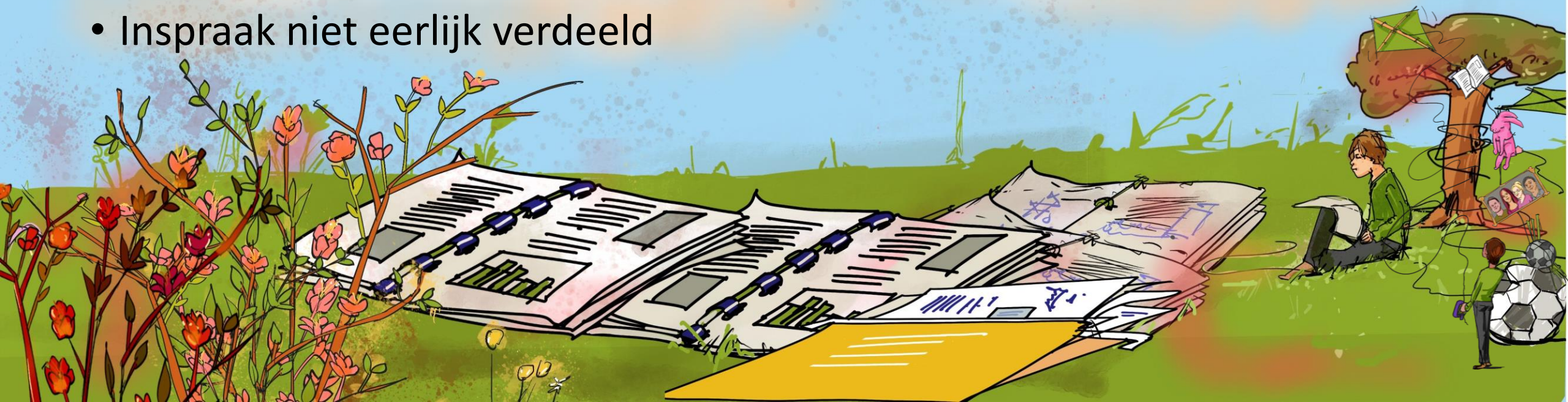
Uitdagingen voor professionals

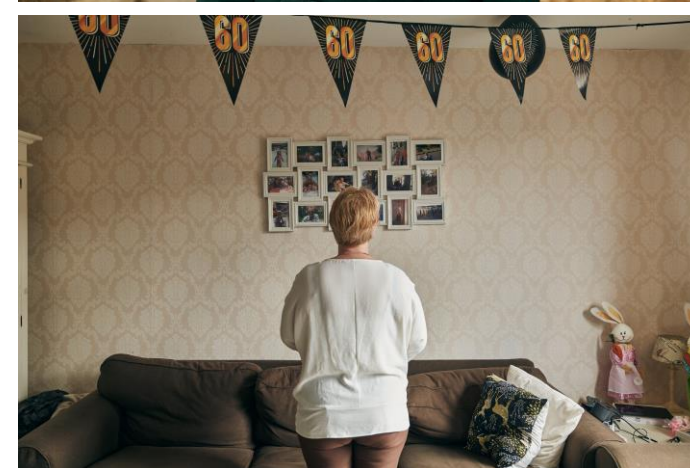
- Het vraagt veel
- Het pedagogische hart wil gaan rennen
- Vertragen vaak nodig in complexe situaties
- “Ik kan toch niet niets doen?”
- Bestaansonzekerheid: speciaal onderwijs, uithuisplaatsing

Onvriendelijke context

- Maakbaarheidsgedachte
- Basisinkomen is geen basisinkomen
- Met name veerkrachtige mensen profiteren van beleid
- Toeslagen veel te ingewikkeld en aanslag op eigenwaarde
- Inspraak niet eerlijk verdeeld

Vertrouwen in de overheid

- Neemt af, gezinnen voelen zich niet gehoord en gezien
- 10% van de gezinnen vraagt toeslagen waar zij wel recht op hebben niet aan
- Hulp vragen ingewikkeld, ouders extra gevoelig voor negatieve ervaringen

Gelderlander & Trouw

Dennis

- Extra ondersteuning op school
- Opvoedondersteuning thuis
- JGZ
- POH GGZ

Terwijl: Dennis en zijn moeder laten gedrag zien dat past bij een ingewikkelde situatie

Wat kun je als professional doen?

- Kind in gezin zien
 - Is dit een normale reactie op een ingewikkelde situatie?
- Eerst samen begrijpen dan pas handelen. Aandachtig niets doen?
- Altijd samen beslissen
- Interdisciplinair werken
- Reflectie eigen rol: maken we het onbedoeld erger?

Zie ook: www.flevoacademiejeugd.nl

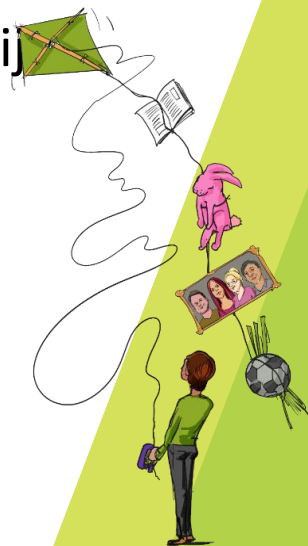
Verklarende Analyse

Eerst samen begrijpen, dan (be)handelen

It takes a village... Politiserend werken

- Niet alleen individuele problemen maar ook gezamenlijk structurele oorzaken aankaarten. Je staat er als professional niet alleen voor.
- Zorgen dat ouders goed geïnformeerd zijn
- Ken de sociale kaart (luiierbank, speelothek, [Kennisbank | Alliantie Kinderarmoede](#), stichting kinderhulp, stichting weekjeweg, kindereilanden, de energiefixers, Homestart)
- Machtsongelijkheid corrigeren: mensen die niet gehoord worden een stem geven. Bij helpen met brieven, even meekijken, bellen
- Ongeziene of onderbelichte problemen samen signaleren en agenderen bij beroepsvereniging, gemeente etc.

Tara

- De pedagogisch medewerker van de kinderdagopvang maakt zich zorgen
- Tara kan zich niet altijd goed uitdrukken in het Nederlands, dit leidt regelmatig tot frustratie
- Tara vindt het lastig om de signalen van andere kinderen te begrijpen en serieus te nemen. Hierdoor gaat ze vaak over de grenzen van andere kinderen heen
- De momenten waarop er samen gegeten wordt of gezamenlijk een activiteit gedaan wordt zijn een uitdaging voor Tara
- PM'er heeft een afspraak gepland, maar moeder is deze al twee keer vergeten.

Jakobs 2023

Even uitwisselen met degene die naast je zit

- Wat zou jij nu willen weten over deze situatie?
- Hoort dit bij de rol als PM'er?

Na doorvragen...

- Met haar ouders gevlucht uit Syrië. Zij maken zich veel zorgen over de mensen die zij hebben moeten achterlaten.
- Integratie en opvoeding kost vader en moeder veel energie
- Vader is ziek en kan niet meehelpen in het gezin, moet vaak rusten
- Moeder heeft daardoor veel verantwoordelijkheid, is vaak moe
- Het gezin heeft daarbij moeite om te wennen aan de Nederlandse cultuur. *'Iedereen zit alleen maar binnen op de bank. Ik mis de kleine gesprekjes buiten. Dat was in Syrië heel normaal'*
- Moeder gunt Tara om kind te zijn en dat zij de Nederlandse taal beter leert spreken. *'Thuis is ze erg druk en heeft ze niemand om mee te spelen.'* En vader heeft behoefte aan veel rust. Hierdoor ontstaan er soms spanningen.
- Thuis zit Tara veel achter de televisie, want dan maakt ze niet zoveel lawaai. *"Maar eigenlijk wil ik dat niet, want het is niet goed voor haar ontwikkeling."*

Chronische stress (lang en uitzichtloos)

Gevolgen van chronische stress

Fysiek

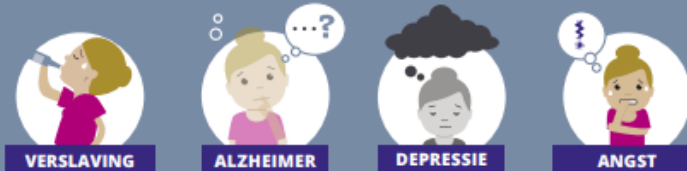
- Hart- en vaatziekten
- Diabetes
- Obesitas
- Vroegtijdige veroudering (DNA verandert)
- Verminderde vruchtbaarheid
- Afweersysteem verzwakt

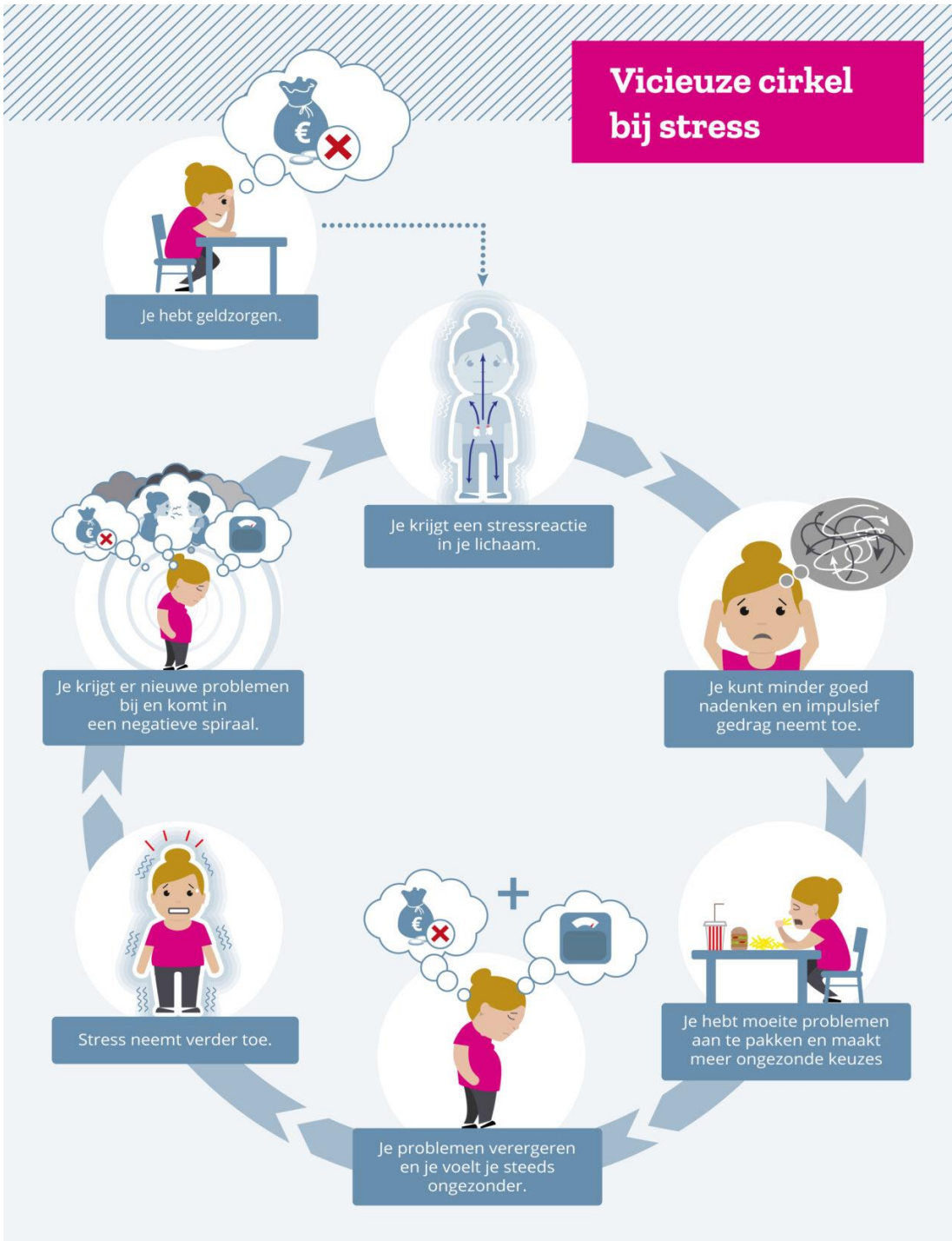
Cognitief

- Concentratieproblemen
- Minder goed geheugen
- Impulsief gedrag
- Moeite met plannen en organiseren
- Moeite met emoties reguleren

Mentaal

Vicieuze cirkel bij stress

Afbeelding: Pharos

Hoe herken je chronische stress?

- Kort lontje/ ongeduldig
- Zenuwachtig/ nerveus zijn
- Snel huilen
- Schuldgevoelens/ bezorgdheid uiten
- Ongezond eten
- Concentratieproblemen, moeite met beslissingen nemen of acties ondernemen
- Zich vergissen

Wat kan je als professional doen bij chronische stress?

- Verlichten en erger voorkomen:
 - Bewustzijn eigen rol: actiemodus niet altijd het antwoord
- Herkennen en benoemen
- Maak mensen bewust van wat stress met hen doet
 - Waar komt het gedrag vandaan?
 - Persoonlijk falen vs. Gevolg van moeilijke omstandigheden
 - Wees lief voor jezelf

Zie kennisbank Pharos (chronische stress)

Wat kan je als professional doen bij chronische stress?

- Werk persoonsgericht en empathisch
 - Geduld, neem de tijd, toon begrip voor de situatie
- Spreek en schrijf in begrijpelijke taal
- Versterk vaardigheden en geloof in eigen kunnen
 - Kleine successen van grote waarde
- Help mensen om zelf iets te doen aan stressverlichting
- Versterk de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen
 - Horen, zien, thuisvoelen

Tara

- Aandachtig niets doen: ruimte geven aan natuurlijk herstel
- Een jaar later:
 - Tara spreekt de taal veel beter
 - Op het KDV kan zij haar energie beter kwijt
 - Moeder kent via het KDV ook andere ouders in de wijk
 - Via het wijkteam heeft zij een leuke vrijwilligersbaan gevonden

Toenemende onzekerheid onder ouders

‘Tijdens de zwangerschap doe je van alles om het kind ter wereld te zetten en daarna draait alles om de verzorging maar opvoeden daar leer je niets over’.

‘Het feit dat we het allemaal maar zelf moeten uitvinden en echt ja, het is echt gewoon hartstikke moeilijk. En nu ben ik natuurlijk ook een hele bewuste moeder, dus dat maakt ook dat je het heel goed wil doen. En daarover nadenkt er zijn natuurlijk heel veel ouders die doen maar wat, hè, dus die doen het gewoon op gevoel of doen hetzelfde wat hun ouders doen, of denken van nou, het is wel goed.’

Van de Korput, 2024

Individualisering in opvoeden en opgroeien

- Toenemende focus op veiligheid & het beschermen van kinderen
- Van een gevaarmodel naar een risicomodel
- Bijpassend beleid: eerder en beter signaleren (risico inventarisatie) & vroegtijdig ingrijpen
- “Ze worden vanzelf groot”?
- Problemen niet voor de voordeur, maar achter de voordeur

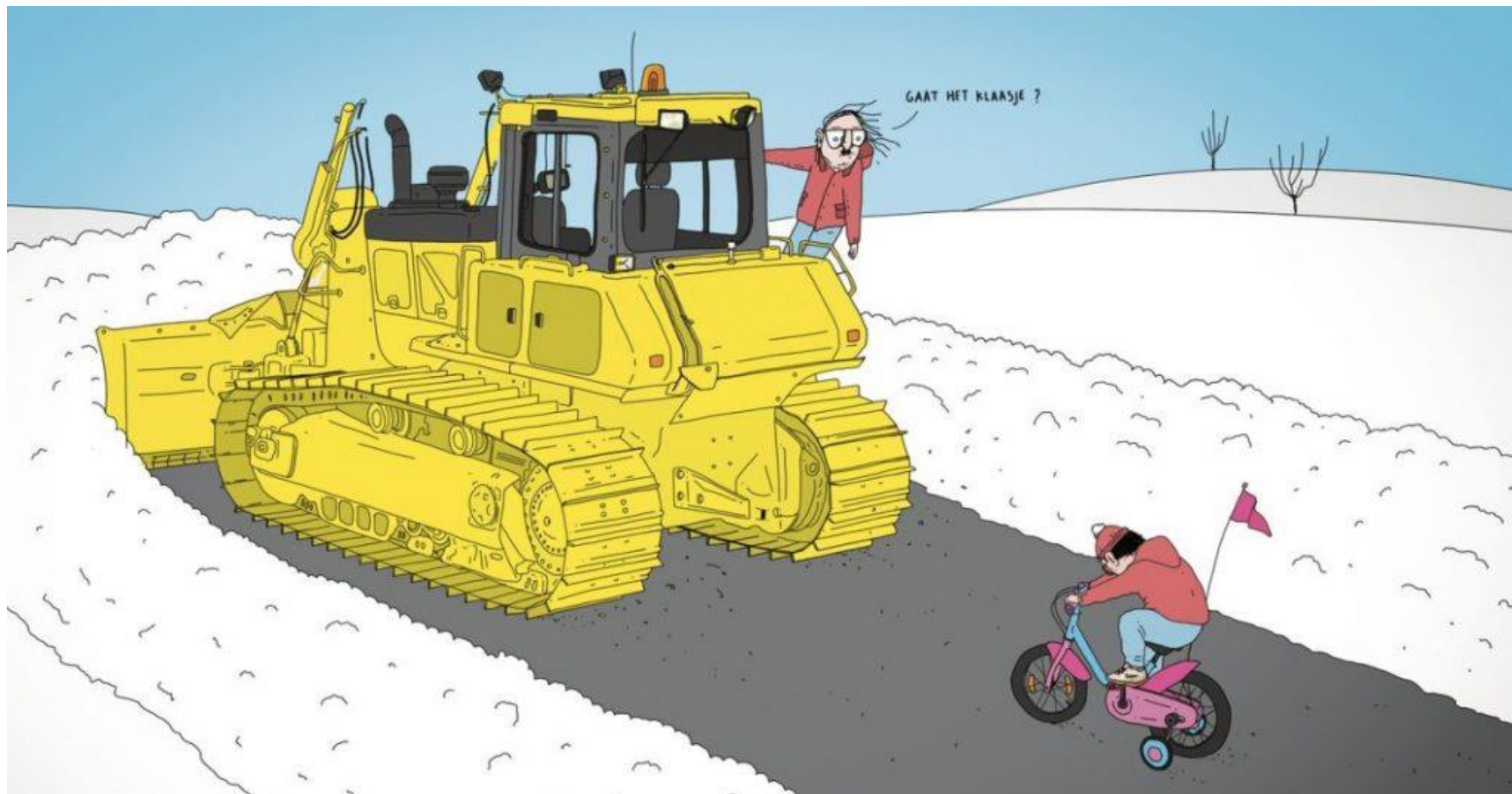

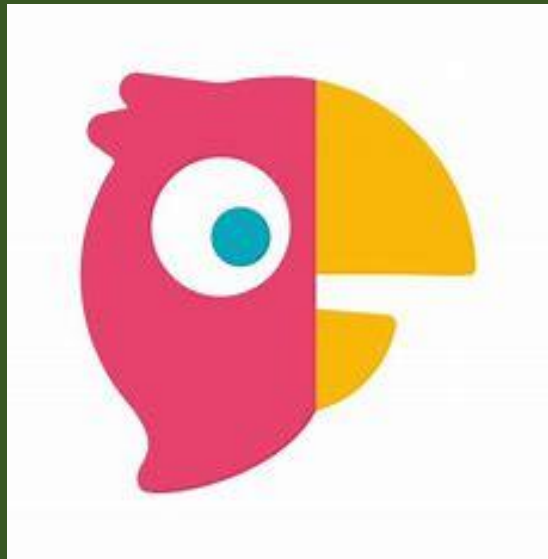
Minder vertrouwen in natuurlijk herstel

- Weinig aandacht problemen in de context kinderen (De Winter)
- Als het tegenvalt: ouders en hulpverleners individueel verantwoordelijk
- Minder geduld voor natuurlijk herstel
- Imperfectie en machteloosheid worden minder goed verdragen. 'Maarbaarheidsideaal'
- Medicaliseren en problematiseren

Hyperparenting

sna

Log in bij Snappet

Vul je gegevens in

Gebruikersnaam

Wachtwoord

Log in

Wachtwoord vergeten?

Wat betekent dit voor ouders?

- Meer onzekerheid bij ouders, druk om het goed te doen
- Sneller vragen om hulp professionals of een diagnose
- Minder advies vragen in eigen netwerk
- Village gevoel steeds minder (eenzaamheid jonge ouders)
- Ouders steeds mondiger en veeleisender

Ik ben er ook wel achter, eigenlijk al sinds de geboorte van A., dat moeders het elkaar ook moeilijk maken. Ze doen alsof het allemaal prachtig is. Maar zelf ervoer ik alles anders dan ik me had voorgesteld. Dat voelt eenzaam, vooral het eerste jaar als je veel alleen thuis bent.

Ze luisteren naar mijn tips over wat werkt bij mijn dochter en ze geven mij ook goede tips over hoe ik om met haar om kan gaan. Mijn dochter komt stralend thuis omdat ze heel de middag heeft kunnen spelen.

Wat te doen?

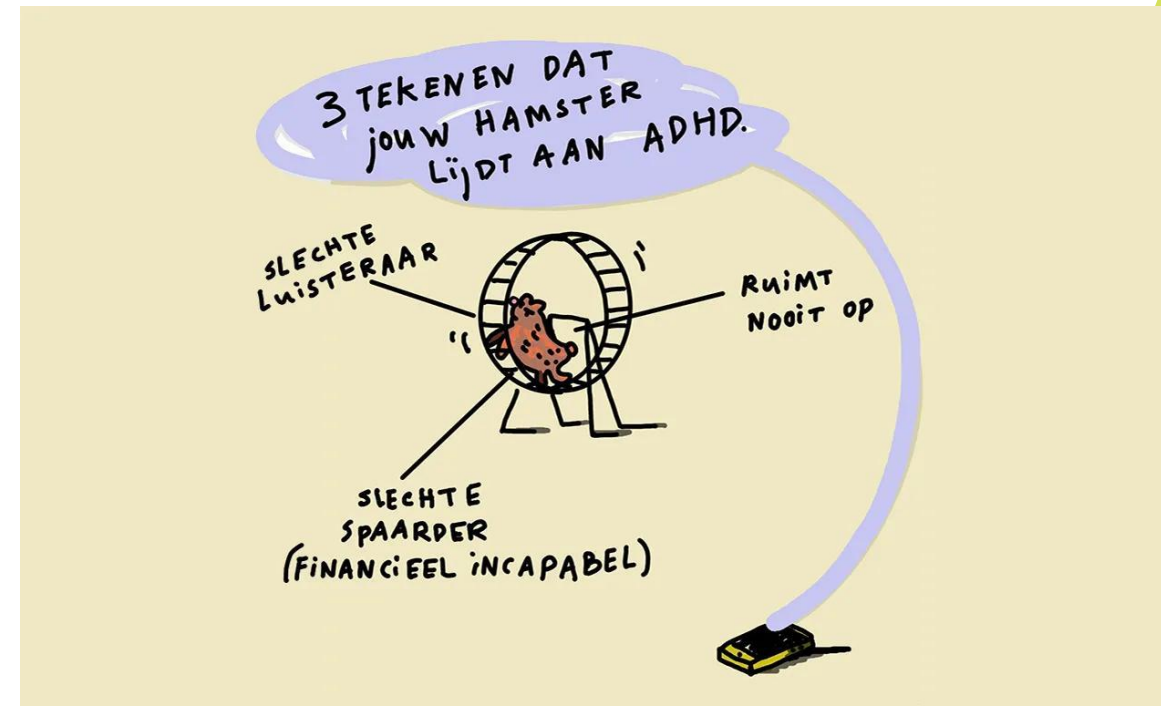
- Ouders als partners zien en dit ook uitleggen
- Reflectie op eigen rol: draag ik onbedoeld bij aan individualisering?
- Nadruk leggen op de dingen die goed gaan
- Oog houden voor beschermende factoren en deze versterken
- Ga niet uit van het individu maar neem de brede opvoedcontext als uitgangspunt.
 - Vaak onterecht focus op opvoedvaardigheden
 - Of gedrag van het kind

‘Ja, ze hebben me geholpen om mijn rust terug te krijgen. En te leren accepteren van het is oké dat ik moeder ben op mijn manier. En eigenlijk doordat ze niet tegen je zeggen wat je moet doen of wat je verkeerd doet... Je krijgt eigenlijk ja de spiegel van je kind terug, hoe die bij de opvang komt, hoe het gaat. En ja daar word je als moeder gewoon heel erg rustig van.’

Niet onnodig medicaliseren/ problematiseren

- Twijfels en onzekerheid zijn normaal
- Welke normen hanteer je zelf?
- Iedere ouder is een betrokken ouder
- Ken de sociale kaart (mamacafé, peutercaf , ouder & kind café, buurtmama's, club Ouderssamen, stichting buurtgezinnen)

Jakobs 2023

Opgroeien in een complexe wereld

Er wordt heel veel van kinderen verwacht heb ik het idee, om in een bepaalde lijn te lopen. En dat hoeft niet altijd, vind ik eigenlijk.

- Hybride wereld
- Snelheid en veelheid

'Ik denk echt veel meer stilte en rust. En veel meer tijd om zich te vervelen. En ik denk dat ouders dat dus niet moeten oplossen door een soort van,.. in elk halfuur een besteding vastkoppelen.

Hybride wereld

- Veel zorgen over het gebruik van internet, social media en smartphone
- Niet over dat van henzelf...

'En ja ik hou mijn hart vast voor als mijn dochter straks 14 is en zij heeft een heel ander beeld van wat schoonheid is dan ik. En dat heeft ook te maken met wat er allemaal verkocht wordt op Internet.'

De veelheid en snelheid van alles

- Tandvlees gevoel & prestatiedruk
- Supermoeders op social media
- Er komt veel op ouders af aan informatie en input
- Idealen versus de praktijk
- Vaders & moeders

'Het kost me moeite maar tegenwoordig ga ik, in plaats van de was doen heel bewust op mijn vrije dag zitten om echt aanwezig te zijn bij mijn kinderen. Op die momenten verwonder ik me over wat ik allemaal bij de kinderen zie gebeuren.'

'En dan heb je weinig, minder tijd, soms ben je vermoeid, dan heb je ook geen zin in een spelletje. Of dan heb je zoiets van laat me even met rust, ik wil nu even niks. Kunnen jullie nou niks alleen? En dat zou wel fijn zijn als ik meer tijd heb.'

Wat geven ouders aan als helpend in het contact met professionals?

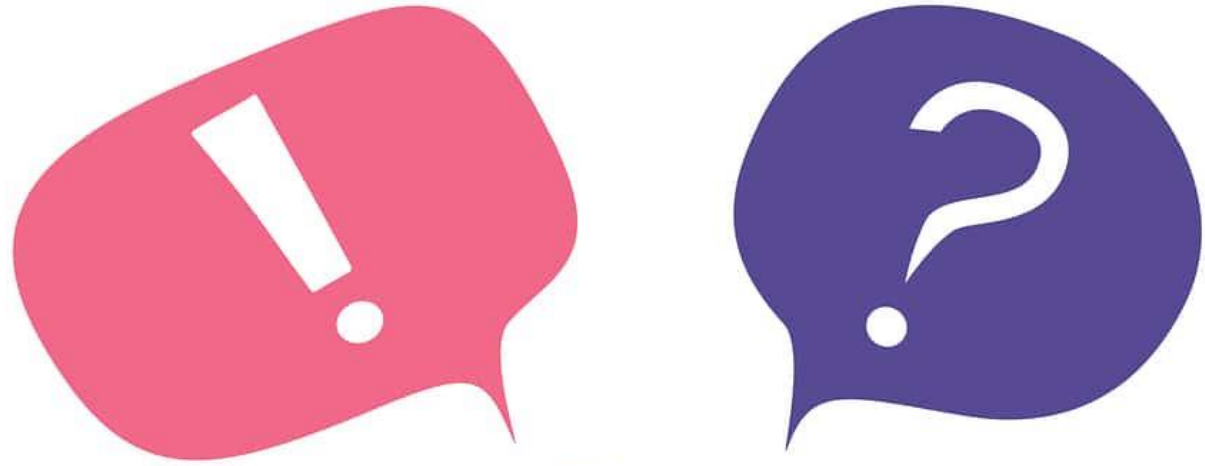
- Ik mag er zijn
- Gelijkwaardigheid en wederzijds respect
- Gehoord worden
- Zich gesterkt voelen
- Ruimte om te leren
- Niet de problemen maar de talenten worden benadrukt

Wat weten we uit onderzoek?

- Reflectie op eigen rol
- Kind en ouder zien in de context: is dit een normale reactie op een uitdagende situatie?
- Talenten & beschermende factoren benadrukken
- Eerst begrijpen dan handelen: begrijpen we met elkaar voldoende wat er aan de hand is en wat er nodig is?
- Samen met ouders en kinderen beslissen
- Ken de sociale kaart
- Politiserend werken

Projecten waar deze presentatie op gebaseerd is

- Kansrijke start, ouderschap (1^e 1000 dagen)
- Intergenerationele invloeden, rol van vaders, financiële weerbaarheid, complexe scheidingen, interactie jong en oud (Voor mijn kind wil ik)
- Team gezinsbegeleiding, Dagarrangementen, Sterke start (Veerkrachtig samenwerken)
- Prestatiedruk, sense of belonging, talentontwikkeling, mentale gezondheidsvaardigheden (Frisse Blikken)

Voor meer informatie

- www.fleviskenniswerkplaatsjeugd.nl (of volg ons op LinkedIn)
- c.vissenberg@windesheim.nl

